

XAVFSIZ VA ZARARLI ISH SHAROITLARIDA ISH MUNOSABATLARINI TARTIBGA SOLISHNING XUSUSIYATLARI

Xalmatov Musliddin Muxammadovich

Andijon Mashinasozlik Institutini

“Transport va logistika” fakulteti

“Mehnat muhofazasi” kafedrasini dotsent v.b.f.d (PhD)

E-mail: mr.kholmatov1986@mail.ru

Tel: +99890-384-80-20

Tojiddinov Abduxalim Murodjon O'g'li

Andijon Mashinasozlik Institutini

“IB va KT” fakulteti

“Mexatronika va robototexnika” yo'nalishi talaba

E-mail: abduxalimtojiddinov12gmail.com

Tel: +99893-449-12-07

Kirish. Bu maqola xavfsiz va zararli ish sharoitlarida ish munosabatlarini tartibga solishning kritik ko'rinishlarini o'rganadi. U ishchilarning sog'ligini va xavfsizligini ta'minlashning ahamiyatini, bunday sharoitlarni tartibga solayotgan yasama kadri, ish beruvchilar va tartibga solayotgan organlarining xavfsiz ish muhitini saqlashdagi o'rinini va ma'naviyati haqida gaplashadi. Ish joyi xavfsizligi har bir xodim uchun asosiy huquqdir va xavfsiz va zararli ish sharoitlarida undan etibor qilish esa juda muhimdir. Ishlab chiqarishchi jihatlarida ishlayotgan xodimlar ishni olib borishga oid to'liq himoya va ish munosabatlarini tartibga solishni olishadi. Bu maqolada biz bunday qiyin muhitlarda ish munosabatlarini tartibga solishning muhim xususiyatlarini ko'ramiz.

Usullar. Xavfsiz va zararli ish sharoitlarida ish munosabatlarini tartibga solash asosiy huquqiy kadrlashmadir. Davlatlar ishchilarning sog'ligi va xavfsizligini himoya qilish maqsadida qonunlar va nazoratni amalga oshiradilar. Bu nazoratlar ish beruvchilarning mas'uliyatlarini aniqlaydi, xavfsizlik standartlarini qo'yadi va boshqarish uchun mexanizmlar taqdim etadi. Ishchilar o'z ishlari orasida xavfni baholashda tafsilotli baholash juda muhimdir. Bu potentsial xavflarni aniqlashni, ulardagi o'zgaruvchanliklarni baholashni va xavfni kamaytirish uchun nazorat chora-tadbirlarini amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Doimiy xavfni baholash zahoti xavfni boshqarishda foydali bo'ladi.

Natijalar: Xavfsiz va zararli ish sharoitlarida ish munosabatlarini tartibga solashning boshqa bir xususiyati xodimlarni yaxshi tayyorlash va ma'lumotlarni taqdim etishdir. Ishchilar potentsial xavflardan, xavfsizlik usullaridan va xavfsizlik vositalarini to'g'ri qo'llashdan ma'lum qilishi kerak. Doimiy xavfsizlik ta'limi va

mashg'ulotlar xodimlarni xavfni kamaytirish va tayyor bo'lishlarini saqlaydi. Shaxsiy himoya vositalarini taqdim etish va ulardan foydalanish zarur bo'lgan xavfsiz va zararli ish joylarida juda muhimdir. Ish beruvchilar xavfsizlik vositalarini taqdim etishdan mas'ul bo'ladi va xodimlar ularni diqqat bilan ishlatishlari kerak. Shim, qo'lqoplar, maskalar va maqsadli kiyim-kimyo vositalarini o'z ichiga oladi.

Nazorat tashkilotlari xavfsiz va zararli ish sharoitlarida xavfsizlik standartlarini nazorat qilish va ularni boshqarishda katta ahamiyatga ega bo'ladi. Ular tekshirishlar olib bormoqda, muvofiqiyatni baholashmoqda va tartibga solashdan tashqari chiqishlar uchun jarima qo'yishlari amalga oshiradilar. Qattiq nazoratning o'rnini tutishi jarayonni oldindan ko'rib chiqarishni ta'minlaydi va ish beruvchilar xavfsizlikni tartibga solish huquqini boshqarishadi.

Sog'likni nazorat qilish. Ba'zi xavfsiz va zararli ish joylarida xodimlarni so'nggi vaqtlarda sog'likni nazorat qilish zarur bo'ladi. Bu sog'likni nazorat qilishni o'z ichiga oladi, ish joyi e'tiborini jamlab olish uchun doimiy tibbiy tekshirishlar o'tkazishni o'z ichiga oladi. Kuzatish sog'ligini muhokama qilishni va shartli holda davolashni ta'minlaydi. Xavfsiz va zararli ish sharoitlarida ekstremniyadagi voqealar uchun tayyorlik juda muhimdir. Ish beruvchilar o'zlarining yaxshi aniqlangan ekstremniyadagi javob rejalariga ega bo'lishlari kerak. Bu rejalar bosqichlarni tashkil qilish uchun jarayonlarni o'z ichiga oladi, kimyo spilsalar, yong'inlar, yog'ochlar va tibbiy ekstremniyada tibbiy ko'maklarni boshqarish uchun usullarni o'z ichiga oladi. Doimiy mashg'ulotlar va ta'lim xodimlarni ehtiyot bo'lishlari uchun tayyorlashadi. Ishchilar xavfsizlik komitetlarida faol ishtirok qilish va xavfsizlikga oid qabul qilishlari shart. Ularning tushuntirishlari va fikrlari potentsial xavflarni aniqlash va xavfsizlik chora-tadbirlarini yaxshilashda foydali.

Xulosa. Xavfsiz va zararli ish sharoitlarida ish munosabatlarini tartibga solish ko'plab yo'nalishlarni o'z ichiga olgan, ammo zarur bo'lgan bir tashkilotdir. Qavatli qonunlar tizimi, xavfni baholash, xodimlarni tayyorlash, shaxsiy himoya vositalari taqdim etilishi va samarali nazorat buni ta'minlaydigan vitallaridan biri. Ish beruvchilar, nazorat tashkilotlari bilan ishlab chiqarishdagi xodimlarning sog'ligini ularga ta'minlash uchun ishni boshqa yo'nalishda hamda tibbiy ishlab chiqarishdagi xavfsizlikni ta'minlash uchun mahsulot chiqarishdagi o'zaro hamkorlik qilishi kerak. Xavfsizlik standartlarini o'zida saqlash, xodimlarning sog'ligini kuzatish va xodimlarni qarashlarini o'z ichiga olgan xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish bilan tashkilotlar xavflarni kamaytirish va xavfsiz ish joylarini yaratishlari mumkin. Asosiy maqsad xodimlarning hayotlarini va sog'ligini himoya qilish va ularni xavfsiz ishlarini olib bormoqda ishtirok etishlari, ayni paytda qonunlarini ta'minlaydigan sohada ishlashlarini ta'minlashdir.

Адабиётлар

1. Халматов, М. М., Хожиматов, А., Хусанов, Д., & Исабоев, Т. (2017). ВЛИЯНИЕ ДЕРЕВЯННЫХ НАСАЖДЕНИЙ НА СОСТАВ И ЧИСТОТЫ ВОЗДУХА. In *Научно-практические пути повышения экологической устойчивости и социально-экономическое обеспечение сельскохозяйственного производства* (pp. 113-115).
2. Muhammato'vich, H. M., & Muxtorjonc, X. (2022). ELIMINATION OF POLLUTIONS IN THE ATMOSPHERIC AIR'RGANISH. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 6, 43-47.
3. Халматов, М. М., Исмаилходжаев, Б. Ш., Кабулова, Н. Ж., & Хусанов, Д. Д. (2021). ГЕОФИЗИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ АТМОСФЕРНЫХ ЗАГРЯЗНИТЕЛЕЙ В АНДИЖАНЕ НА ОСНОВЕ УРАВНЕНИЙ АЭРОДИНАМИКИ. *Universum: химия и биология*, (6-1 (84)), 30-34.
4. Halmatov, M. M., Ismayilkhodjaev, B. S., & Khamrakulov, A. G. (2019). GEOPHYSICAL MODELING OF THE DISTRIBUTION OF POLLUTANTS IN THE ATMOSPHERE OF ANDIJAN BASED ON THE AERODYNAMIC EQUATION. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(9), 70-77.
5. Халматов, М., Хожиматов, А., Хамракулов, А. Г., & Хусанов, Д. Д. (2018). РОЛЬ ЗЕЛЁНЫХ НАСАЖДЕНИЙ В УЛУЧШЕНИИ МИКРОКЛИМАТА АТМОСФЕРНОЙ СРЕДЫ. *Наука и мир*, 2(12), 20-23.
6. Халматов, М. М., Хожиматов, А., Содиков, К., & Солижонов, С. Э. (2017). ВЛИЯНИЕ АТМОСФЕРНОЙ ПОГОДЫ НА МИКРОКЛИМАТ ДЕРЕВЯННЫХ НАСАЖДЕНИЙ. In *Научно-практические пути повышения экологической устойчивости и социально-экономическое обеспечение сельскохозяйственного производства* (pp. 110-112).
7. Khalmatov, M., Khozhimatov, A., Khamrakulov, A. G., & Khusanov, D. D. (2013). THE ROLE OF GREEN SPACES IN IMPROVING THE MICROCLIMATE OF THE ATMOSPHERIC ENVIRONMENT. *SCIENCE AND WORLD*, 23